

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE CHRISTO CAPITE|| TOTIVS ECCLESIAE,|| QVINQVE LIBRIS|| explicata.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

VII. Quarta Classis ex nominibus veri Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53845](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53845)

DECIMVS QVINTVS locus est Hebr. II, vbi dicitur de Filio; *Per quē fecit & secula.* Et infra: *Et tu Domine in initio terrā fundāsti, & opera manuum tuarum sunt caeli.* Hic habemus clarissimē quod requirebāt aduersarij in duobus locis superioribus, nimirū Christum fecisse cœlum & terrā, & proinde ipsum nō esse creaturā, sed creatorem vnum cum Patre. RESPONDENT Ministri Transyluani lib. 2. cap. vlt. & Franciscus Dauid disput. 3. Albana, per secula intelligi noua secula, id est, reparationem humani generis. CONTRA. Nam Paulus explicans cap. II, quid sit facere secula, ait: *Fide intelligimus opera esse secula Verbo Dei, ut ex inuisibilibus visibilia fierent.* Quod certē non potest intelligi, nisi de creatione primæ cœlorum. Vide suprā cap. 4.

CAPVT VII.

Quarta Classis ex nominibus veri Dei.

PRIMUM nomen diuinum est, DEVS, ex quo non leue argumentū sumi potest. nam Scriptura non solet absolutē vocare Deum nisi Deum verum. IRENAEVS notat lib. 3. cap. 6. *Neque Dominus, inquit, neque Spiritus sanctus, neque Apostoli eum qui non est Deus, definitiue & absolutē Deum nominassent aliquando, nisi esset Verus Deus.* Et cap. 8. *Soluta igitur, inquit, est illorum calumnia, manifestē ostensum est, quoniam nuncquā Prophetæ, neque Apostoli alium Deum nominauerunt, sed Dominum appellauerunt, præter Verum & solum Deum.*

Atque hinc ERASMVS in cap. 5. ad Ephes. notat Patrem intelligi, quoties absolutē Deus nominatur. Quod Erasmi dictū falsum est, vt modò patebit; sed testimonium eius annotat placuit, vt cōstaret etiā aduersarij testimonio vocem *Deus* absolutē positam soli vero Deo conuenire. Et sine Irenæi, vel Erasmi testimonio res ipsa per se clamat. Nam cū Scriptura nihil sapius repetat, quā vnum esse Deum, quomodo non pugnaret secum, si non solum Deum verum, sed etiam aliud quid aliud, Deum absolutē vocaret? Iam hoc nomen tribuitur absolutē Christo, Isaia. 9. *Vocabitur nomen eius admirabilis, Deus, fortis, &c.* Ioann. 20. vbi Thomas Christus dicit: *Dominus meus & Deus meus.* Act. 20. *Attendite Sobrii, & vniuerso gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere*

regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Rom 9. Qui est super omnia Deus. Apoc. 4. Dominus Deus omnipotens qui erat, qui est, & qui venturus est. 1. Ioan. 3. In hoc cognouimus caritatem Dei, quia ille pro nobis animam suam posuit. Quomodo ergo non est Deus verus, qui tam sepe in Scripturis absolute pronuntiatur Deus? & quomodo, quæso, cohæret hoc, quod tam absolute Christus dicatur Deus, cum illo Exod. 20. Non habebis Deos alienos coram me, & 1. Cor. 8. nobis vnus est Deus: si Christus non est vnus Deus cum Patre?

ALTERVM nomen, & quidem maximè proprium veri Dei est יהוה quod Græci τετραμματον vocant, sic enim legitur Exod. 15. יהוה שמו pro quo noster interpret vertit, omnipotens nomen eius. Sed in Hebræo non est propriè omnipotens, sed nomen illud ineffabile. Transyluani quoq; ita persuasi sunt, hoc nomē soli vero Deo cōuenire, vt lib. 2. cap. 7. dicant hoc nomen esse proprium Dei Patris; alia verò nomina, vt Elohim, Sadai, Adonai, & cetera, cōmunicari interdum etiam Christo, Angelis, aliisq; rebus creatis. Probemus igitur hoc nomen soli vero Deo proprium, Christo cōuenire. Hierem. cap. 23. sic loquitur: Et suscitabo David germen iustum; & regnabit Rex, & sapiens erit. Et infra: Et hoc est nomen quod vocabit eum Dominus iustus noster, seu iustitia nostra. יהוה צדקו hoc de Christo intelligi nemo negat.

Sed Rabbini respondent, non significari hoc loco nomen Christi fore יהוה sed tempore Christi, & propter ipsum Christum cognoscituros homines Dominum Deum esse iustitiam nostram, sicut Exod. 13. AEdificauit Moses altare, & vocauit nomē eius Dominus exaltatio mea. In Hebræo illud, Dominus est יהוה, & Ezechiel. vltimo. Et vocabitur nomen Hierusalem. יהוה שמה Dominus ibi.

Sed hoc facile refellitur. Nam verum quidem est Christum non fuisse vocandū quasi proprio nomine, Dominus iustitia nostra, sed tamen ex hoc loco deducitur ipsum esse verè יהוה. nam de ipso dicitur; Dominus iustitia nostra, non de Patre, ipse est enim qui pro nobis diuinæ iustitiæ satisfecit. Vnde Isa. 53. dicitur: In scientia sua iustificabit ipse iustus seruus meus multos. Et 1. Corinth. 1. Qui factus est nobis sa-

bis sa-

bus sapientia, & iustitia, & redemptio. Præterea nec ara, nec Hierusalē dicuntur simpliciter יהוה, at Christus nuncupatur יהוה. Isa. 40. Vox clamantis in deserto, parate viam Domino. Siquidē illud, Domino, in Hebræo est יהוה & intelligunt hæc verba de Ioanne Baptista, qui parauit viam Christo, testatur omnes Euangelistæ, Matth. 3. Marc. 1. Luc. 1. & Ioann. 1. & similiter appellatur Christus in tot locis Isaia, Zacharia, & Psalmorum explicatis in 1. & 2. classe argumentorum.

Præterea nomen hoc יהוה deductum est ex illo ערוך אהיה אשר אהיה ero qui ero, siue, vt noster interpres retulit, sum qui sum. Inde enim addita litera nominis formatrice, id est, Iod, factum est nomen יהוה, & significat propriè eum qui est fons essendi, & cum non habeat ab alio, dat rebus omnibus, vt sint. Quocirca nonnulli docent, hoc nomen, si villo modo efferri debeat, melius ferri per vocem, Ihu, id est, erit, sic enim legi potest יהוה quam per vocem Iehoua, quæ nuper excogitata est. Videmus autem de Christo dici id quod hoc nomen significat igitur & ipsum nomen ei conueniet. De Christo dicitur Apoc. 1. 4. & 11. Qui est, qui erat, & qui venturus est. Et Ioan. 13. A modo disco vobis priusquam fiat, vt cum factum fuerit, credatis, quia ego sum. Denique huic nomini semper in versione LXX. respondet κύριος, & in versione Hieronymi Dominus. Porro κύριος, seu Dominum absolute, passim Christum vocant Euangelistæ, & ipse se ipsum. Matth. 23. dicit; Quia Dominus his opus habet. Ioan. 13. Vos vocatis me Magister, & Domine, & bene dicitis, sum etenim.

ALTISSIMVS. Nomen est solius veri Dei. Psalm. 86. Tu solus altissimus in omni terra. Et Transyluani lib. 2. cap. 4. dicunt hoc esse nomen, quo distinguitur Pater, quod solus est verus Deus, à Filio. quod idem olim Ariani dicebant, teste Hieronymo in commentario Psalm. 86. At hoc ipsum nomen tribuitur Christo à Dauide in Psalm. 86. Homo natus est in eo, & ipse fundauit eam altissimus. De Filio enim intelligunt Hieronymus, Augustinus, & alij expositores. Idem nomen tribuit Christo Zacharias Luca 1. teste Beda in commentario: & verba ipsa satis aperte hoc significant: Tu puer propheta

pheta altissimi & vocaberis, praebis enim ante faciem Domini parare vias eius. Vbi Ioannes dicitur esse futurus Propheeta altissimi, quia praebit ante illum parare vias eius: praevit autem ante Christum, non ante aliquem alium, vt notum est.

Præterea, quomodo datum est Christo nomen super omne nomen, vt Paulus ait Philip. 2. si non potest ipse vocari altissimus? Deniq; idem Paulus cum scribit Rom. 9. *Ex quibus est Christus, qui est super omnia Deus*, quid aliud significat, quàm esse Christum altissimum Deum? nec enim est super omnia nisi qui est altissimus.

INVISIBILIS. Nomen est ferè proprium veri Dei. Nam etsi in simbolo dicimus, Deum esse factorem visibilium, & invisibilium rerum: tamen in Scripturis hoc nomen ferè non tribuitur nisi Deo. 1. Timoth. 1. *Inuisibilis, soli Deo honor, & gloria.* Et cap. 6. *Qui lucem habitat inaccessibilem.* Vnde etiam hoc nomen soli Patri tribuunt Transylvani libro 2. cap. 5. & olim Ariani apud Augustinum libro 3. contra Maximinum cap. vlt. *Et verè solus Deus est invisibilis, quia non potest videri, nisi se ipse manifestet.* Angeli enim, licet nobis sint invisibiles, tamen aliis Angelis & ipsi Deo se abscondere non possunt. At Filius simpliciter invisibilis est, sicut & Pater, nam Matth. 11. dicitur: *Nemo novit Filium, nisi Pater, nec Patrem quis novit, nisi Filius, & cui voluerit Filius revelare.* Et Coloss. 1. dicitur: *Imago Dei invisibilis:* etsi enim illud (*invisibilis*) est genitivus, vt ex Græco patet, tamen ideo dicitur imago Dei invisibilis, quia etiam ipsa imago est invisibilis. est enim simillima exemplari, & proinde talis, qualis ipsum. Apocal. 19. *Et nomen habet scriptum, quod nemo novit, nisi ipse, & nomen eius est Verbum Dei.* Ergo Verbum Dei est quid invisibile, quandoquidem solus ille, qui est Verbum Dei, novit quid hoc sit, nec tamen excluduntur Pater, & Spiritus sanctus, qui eandem cum verbo essentiam, & scientiam habent.

ALIUD nomen Deo vero proprium est, **DEVS GLORIAE**, siue etiam **REX GLORIAE**, illud enim Act. 7. *Deus gloria apparuit Patri nostro Abrae*, omnes intelligunt de Deo Israël. At 1. Corinth. 2. de Filio dicitur: *Si cognovissent, nunquam Dominum gloria crucifixissent.* Et illud Psalm. 23. *Attolli-*

Attollite portas principes vestras & eleuamini porta aternales, & introibit Rex gloria, de Messia exponit Iustinus in Dialogo cū Triphone. Hieronymus in c. 2. Zacharie. & Ambrosius lib. 4. de fide cap. 1. itē Augustinus & alij in hunc locū Psalmi.

REX REGVM & DOMINVS DOMINANTIVM tribuitur soli Deo vero. 1. Timoth. 6. *Qui solus est potens Rex regum, & Dominus dominantium.* At de Filio dicitur Apocal. 17. *Agnus vincet illos, quoniam Rex regum est, & Dominus dominorum.* Et cap. 19. *In favore scriptū habet Rex regum, & Dominus dominantium.* Deniq; Deo Patri tribuitur Transyluani lib. 2. c. 5. q. dicatur vnus, verus, solus, magus, Pater omnium. Nam Deut. 6. dicitur: *Dominus Deus vnus, Dominus vnus est.* Et Ioan. 17. *Vt cognoscant te solum Deum verum.* Deuter. 32. *Videte, quod ego sim solus,* videlicet Dominus. Iob 36. *Ecce Deus magnus vincens scientiam nostram.* Malach. 2. *Nonne vnus Pater omnium nostrum?*

At hæc omnia etiam dicuntur de Filio. 1. Cor. 8. *Nobis vnus est Dominus Iesus Christus.* 1. Ioan. 5. *Hic est verus Deus.* Ezech. 1. *Iudæ, solum dominatorem, & Dominum nostrum Iesum Christum negantes.* Hunc tamen locū Transyluani ita exponunt, ac deprauant, vt illud, *solum dominatorem,* ad Patrem referant, illud autem, *& Dominum nostrum Iesum Christum,* ad Filium. At repugnat ratio lingue Græcæ. Vnus enim articulus est pro duobus nominib. τὸν μόνον θεόν καὶ σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, non possunt autē ad duas personas referri, quæ vno articulo coniunguntur. Tit. 2. *Expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi.*

Transyluani Erasmm sequuti, illud, *magni Dei,* ad Patrem referunt. At hinc quoq; repugnat articulus vnus vtriq; nominū adiunctus, ὁ μὲν ὁ θεὸς καὶ σωτῆρς. Quare Chrysostramus, Hieronymus, & alij de solo Filio exponunt, quippe qui videbant alium sensum non pati sententiam Græcam. Patres enim non expectamus Patrem venturum, sed Filium: Paulus autē dicit, nos expectare aduentum gloriæ, id est, aduentum gloriosum (est enim Hebraica phrasis) magni Dei: igitur Filius est magnus Deus. Deniq; Isa. 9. *Parvulus natus est nobis, & vocabitur admirabilis Consiliarius, &c. Pater futurus seculi.* Est ergo Christus Pater omnium nostrum. Vnde Ioan. 14.

Non relinquam vos orphanos. & Matth. 10. ac Ioan. 13. filiolos
Apostolos vocat. Cùm igitur omnia nomina veri Dei Chri-
sto conueniant, est omninò Christus verus Deus.

CAPVT VIII.

Quinta Classis ex attributis.

T R I B U T A Dei præcipua sunt, primò **ÆTERNI-
TAS.** Genes. 21. *Inuocauit ibi nomen Dei aterni.* Et
Rom. 16. *Secundum præceptum aterni Dei.* Et 1. Tim.
6. *Qui solus habet immortalitatem.* Secundo **IMMEN-
SITAS.** *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudi-
nis eius non est finis.* Psalm. 144. *Cælum & terram ego impleo.*
Hierem. 23. **Tertio POTENTIA.** *Qui solus est potens, &c.* 1. Ti-
mor. 6. **Quarto SAPIENTIA.** *Soli sapienti Deo.* Rom. 16. **Quin-
to BONITAS.** *Nemo bonus nisi solus Deus.* Luc. 18. **Deniq; sexto
MAIESTAS,** digna summo cultu. Deut. 6. & Matth. 4. *Dominum
Deum tuum adorabis, & illi soli serues.* Et ferè hæc omnia
Ministri Transyluani tribuunt soli Patri lib. 2. cap. 5. Si igitur
hæc Filio conuenire ostenderimus, probatum erit cum ve-
rum Deum, & vnum cum Patre esse.

Igitur **ÆTERNITAS** Filio tribuitur Prou. 8. *Ab æterno ordi-
nata sum.* Hic enim sapientia loquitur, nõ autem sapientia
essentialis, quæ est omninò idem cum essentia Dei; nam illa
non gignitur. hæc autem dicit: *Ante oēs colles ego parturie-
bar.* Nec est sapietia creata, q̄ hic loquitur; nam nihil creatum
est ab æterno. Et præterea hæc sapientia distinguit se à creatu-
ris, dicens: *Dominus possedit me ab initio antequam quidquam
faceret à principio.* Ergo necessariò est sapietia genita, id est,
Filius, de qua 1. Cor. 1. *Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam.*

Ad hunc locum responderet Franciscus DAVID disput. Albana
2. & BLANDRATA disput. 6. & Ministri Hungarici lib. 2. c. 10.
librum Prouerborum non esse Canonicum; at hæc est nimis
crassa ignorantia. Nam de hoc libro nunquam fuit dubitatum,
nec à Iudæis, nec à Christianis, vt patet ex prologo Galeato
Hieronymi; sed decepti sunt aduersarij ex eo quod Sapientia &
Ecclesiasticus non recipiuntur à Iudæis, nec à Lutheranis:
Existimauerunt enim eandem esse rationem huius libri, & illo-
rum, cum oēs ferè idem argumentum tractent, & eidem Salo-
moni tribui soleant.

Præ-

*Sapientia genita
creata
genita*